

Een kluwen van geraaktheden bij complexe problematiek

Samen van impasse naar hoop en veerkracht

Sabine Vermeire

Yorneo, studiedag 10 juni 2026

Interactie-Academie

- ▶ Bij complexe problematiek en trauma confronteren kinderen, hun gezin en hun netwerken ons met een wirwar aan emoties, lastig gedrag en problemen. Het vraagt van hulpverlening balanceren tussen het inzoomen op de vele zorgen van het gezin en tegelijk het blijvend uitzoomen om hen te helpen bewegen in de veelheid van maatschappelijke taken, regels en verwachtingen.
- ▶ De moeilijkheden en vele uitdagingen laten niemand van ons onbewogen. We worden elk vanuit onze rol, positie maar ook als mens geraakt en dreigen soms ingezogen te raken in onzekerheden en ambivalenties. Reducties, polarisaties en impasse slaan toe op verschillende niveaus, bij jezelf, in relatie tot het gezin, in relatie tot je collega's maar ook bij betrokken instanties en zorgorganisaties.
- ▶ Tijdens deze studiedag verwerf je verdiepend zicht op de valkuilen en niet-helpende interacties. Vertrekkend van een heldere positionering navigeren we doorheen de complexiteit en ontrafelen we de patstellingen. Ieders geraaktheden, ieders perspectief maar ook ieders mogelijke waardevolle inbreng en bijdrage krijgt een volwaardige plek.
- ▶ Je breidt jouw handelingsarsenaal uit rekening houdend met de complexe problematiek en risico's, terwijl je samen bakens uitzet om het dagelijkse samenleven haalbaar te maken en veerkrachtprocessen te bevorderen. Je krijgt ankerpunten en richtsnoeren om het proces samen met het gezin en de netwerkpartners te dragen en te verdragen als een co-regulerend systeem.

Een 'ongoing'
onderhandeling
van bij de start

Een rood voorwerp

Hoe wil je een start maken?

- ▶ Wat is een voorwerp in je werkkamer, in jouw werkplek,...
 - ▶ Waar je doorheen de tijd aan gehecht bent
 - ▶ Dat jou dierbaar is en jou doorheen het werk vergezelt...
- ▶ Een heldere positionering in relatie tot hoe je wil samenwerken

Een vragenlijstje voor tijdens het wachten...

Wat is één van je lievelingsgerechten?

Wat is één van je lievelingstelevisieprogramma's, netflixserie of film?

Wat is een dierbaar kledingstuk?

Heb je een idool, lievelingsmuziekgroep, sportpersoon?

Wat is je lievelingsdier?

Wie is belangrijk in je leven die je straks graag wil voorstellen aan ons?

Kan je één van de beste momenten uit je leven tot nu toe vertellen?

Wat zijn de moeilijkste momenten uit je leven waar je straks mogelijks iets wil over vertellen?

Hoe heb je je staande gehouden tijdens deze moeilijke momenten? Wat bood houvast?

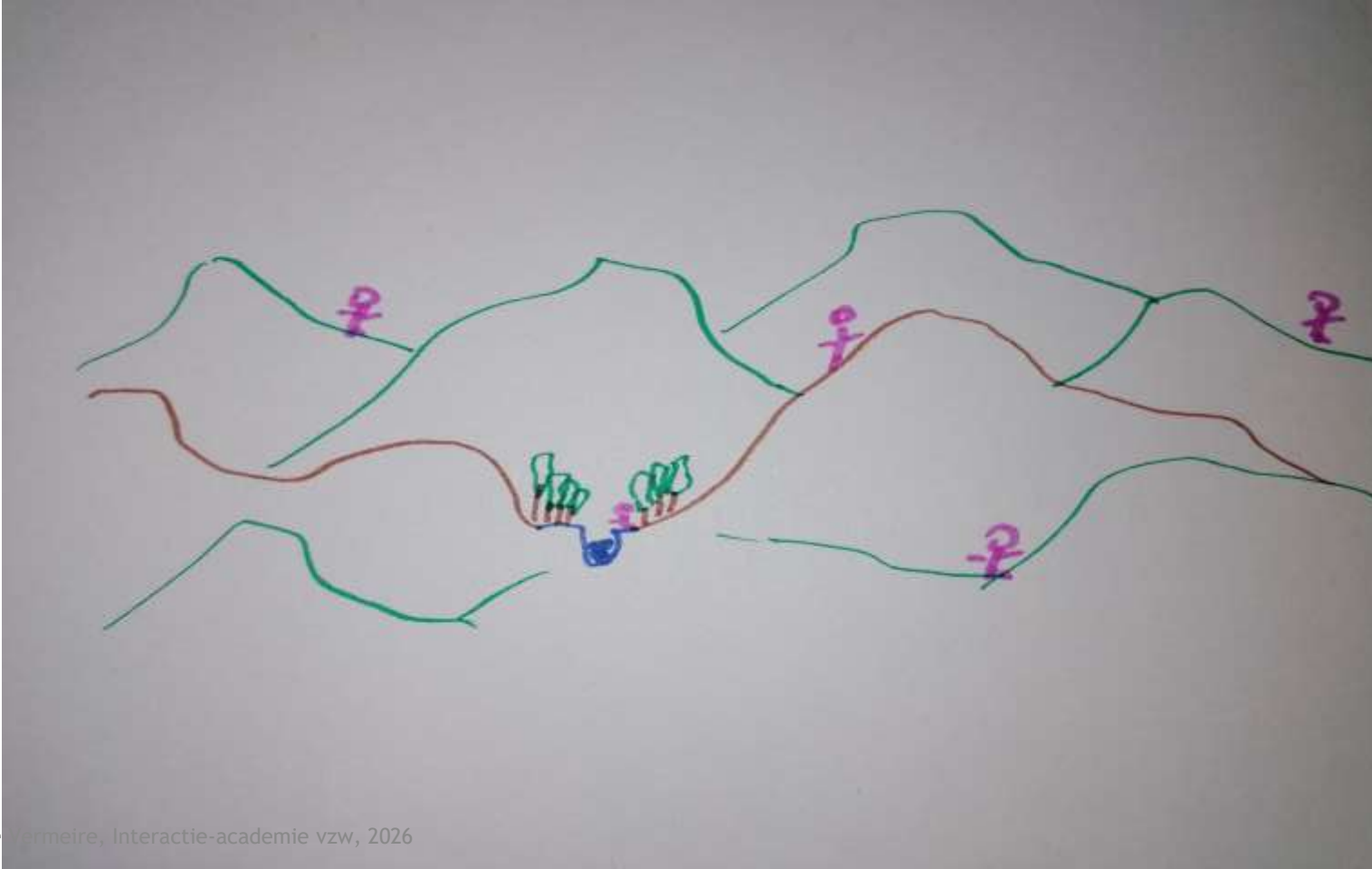
Wat zijn de zorgen, problemen, moeilijkheden waar je straks wil over vertellen en mogelijks samen wil onderzoeken?

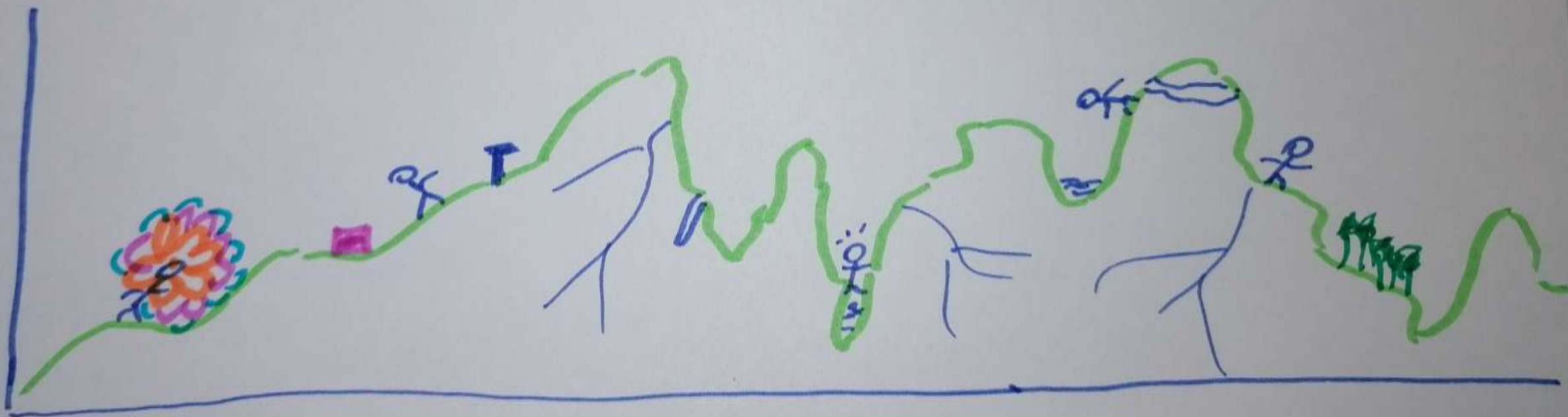
Wie zijn volgens jou belangrijke personen die ons hierbij kunnen helpen?

Tenslotte : iets belangrijks dat je straks wil delen en niet mag vergeten?

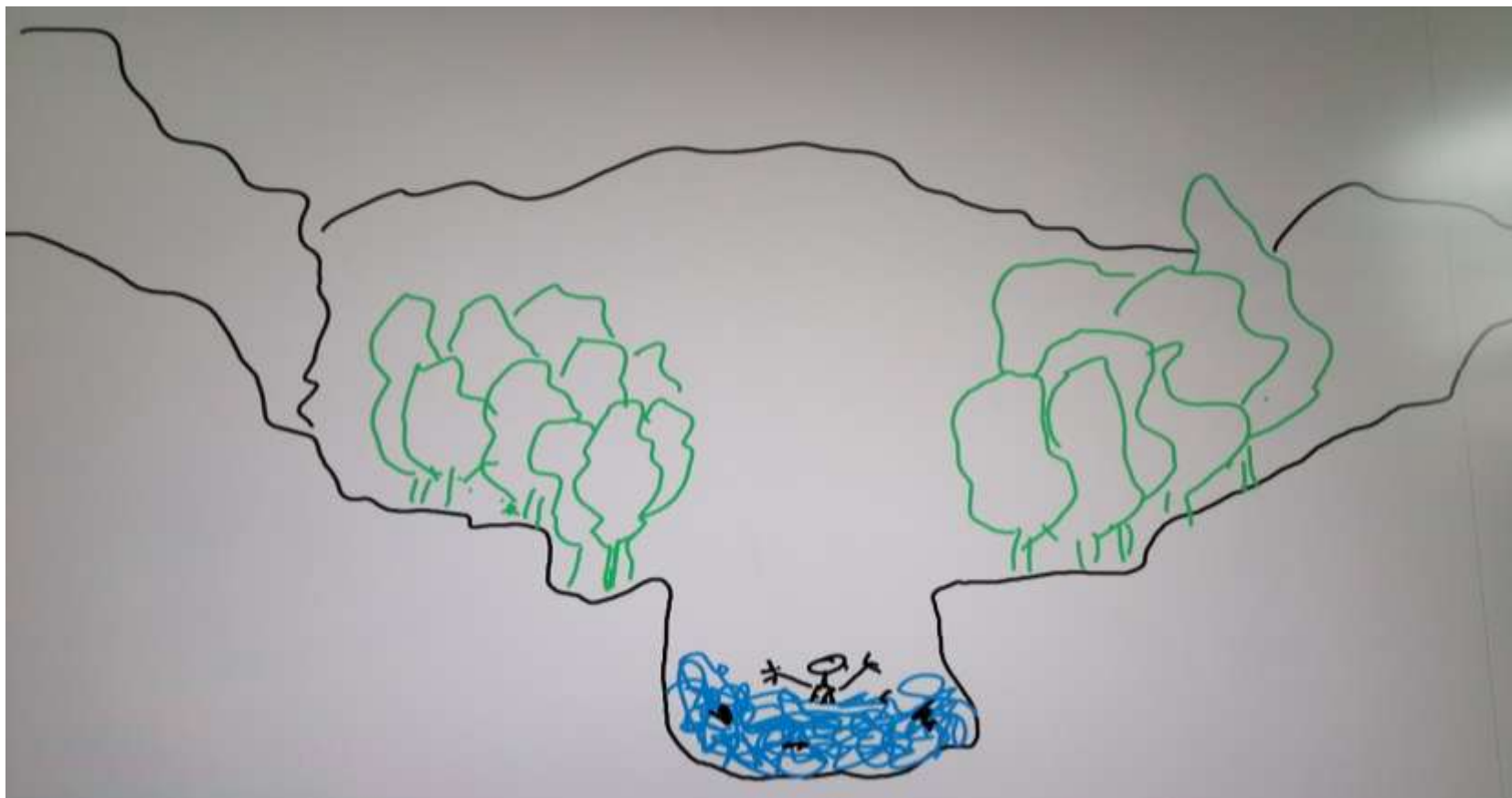
Sabine Vermeire

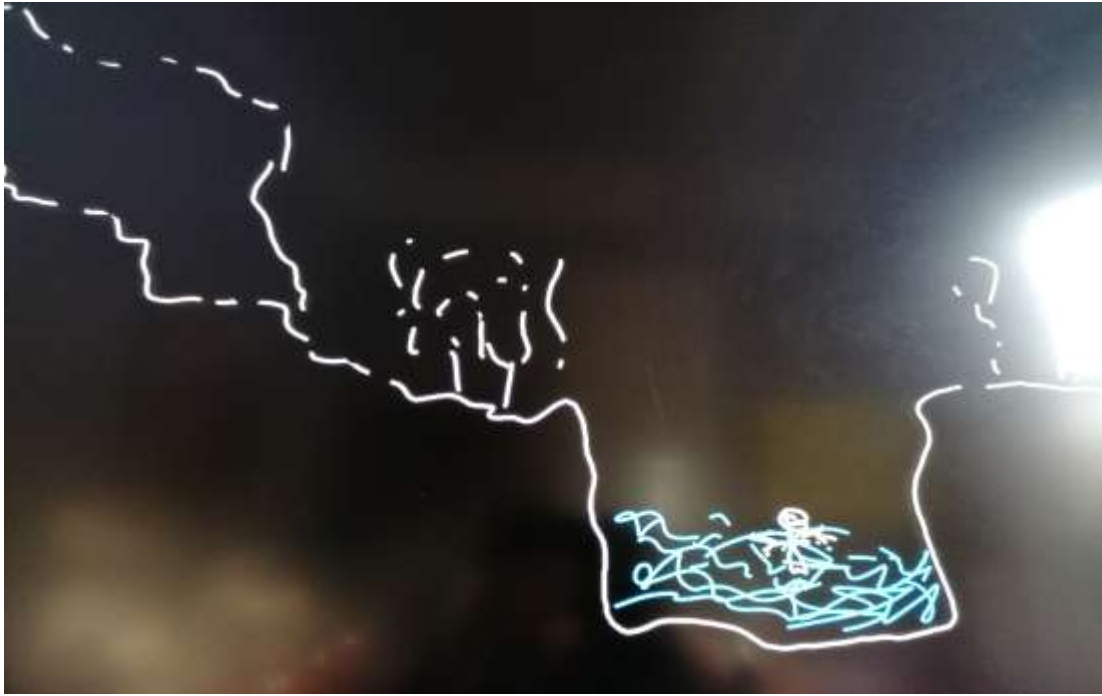
Belang van een gedeelde reismetafoor...

in een kolkende rivier...

Maar ...

We weten niet van buitenaf en van vooraf aan

Ze zijn als het ware in 'survivalmodus', hyperalertheid, onzekerheid, argwaan en wantrouwen,

Ook een omgeving raakt in survivalmodus...

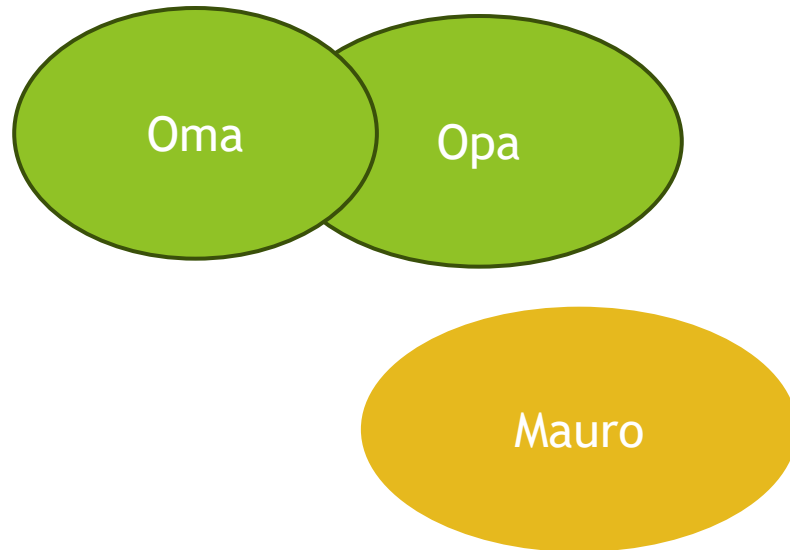
En... ook hulpverlening raakt soms in survivalmodus

We weten wel dat...

- ▶ De wijze waarop een omgeving en dus de relationele, sociale wereld respondeert verschil maakt
- ▶ De wijze waarop de ingrijpende gebeurtenissen geïnterpreteerd en begrepen worden verschil maakt
 - ▶ Hoe we trauma verklaren en het verhaal dat we vertellen , bepaalt hoe we herstellen
 - ▶ hoe meer geïndividualiseerd en pathologiserend je verklaart, hoe meer gelimiteerd de herstel-mogelijkheden

Kinderen, jongeren, belangrijke betrokkenen komen niet tot deze conclusies niet op hun eentje en vinden deze interpretaties niet op hun eentje uit!!!

Een aanmelding Een verhaal

Dit moet stoppen!
Hulpverlening met de handen
in het haar...

Iedereen geraakt in het gezin, de familie

Een kluwen aan problemen, obstakels, conflicten en breuken heeft zich genesteld

- ▶ Complexe problematieken, diagnoses, pijnlijke en traumatische levensgeschiedenissen

Iedereen geraakt door hoe het liep tot nu toe en nu loopt

- ▶ In lijf en leden en in doen en laten
 - ▶ Lichaam, gevoelens, denkens, acties
- ▶ In hun relaties met elkaar, in hun gezin en tussen het gezin en de buitenwereld
- ▶ In de verschillende levensdomeinen
 - ▶ Buurt, school, werk, vrije tijd

Een allesoverheersend gevoel van machteloosheid, hulpeloosheid en hopeloosheid

Gezinnen en gezinsleden met pijnlijke, traumatische levensgeschiedenissen...

Hebben vaak de ervaring dat

- ▶ de dingen hen overkomen zijn (geen invloed)
- ▶ anderen beslissen over hun leven en de mogelijkheden in hun leven...
- ▶ anderen en instanties niet te vertrouwen zijn;

Argwaan heeft genesteld in hun relaties en sociale leefwerelden

En... die argwaan kan zich ook in hulpverleningsland nestelen!

Iedereen rondom het gezin ook geraakt, ook HV!
Elkeen vanuit diens rol, positie, relationele
betrokkenheid en met een specifiek belang voor
ogen...

- ▶ binnenstaanders - nauw betrokkenen - buitenstaanders
 - ▶ Vaak onzichtbaar aanwezig
- ▶ Hulpverleners
- ▶ Zorgorganisaties

En ook hier ...

‘Dit moet stoppen!’

En zich een gevoel van machteloosheid, hulpeloosheid en hopeloosheid kan
nestelen

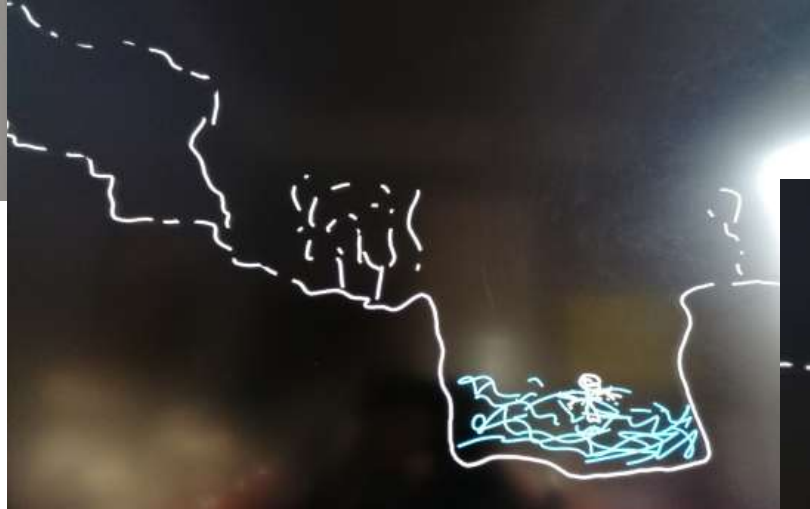
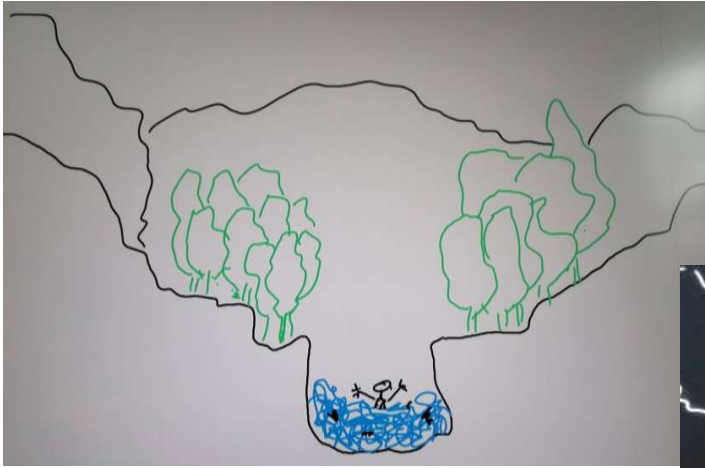
Er installeert zich een continu samenspel van elkaar raken en geraakt worden...

‘Stress’ all over the place

- ▶ Een spiraal van niet helpende dansen, relationele dynamieken,...
- ▶ Blikvernaauwing met gestolde problemen, eindconclusies en verhalen
- ▶ Reducties, polarisaties en daarmee gepaard gaand radicale uitspraken, standpunten en oplossingen

Zowel in het gezin, de familie, het gezin-buitenwereld,...

Iedereen in een kolkende rivier...
in 'survivalmodus',
'stress' in lijf en leden, in doen en laten...

Spiralen van niet-helpende dansen

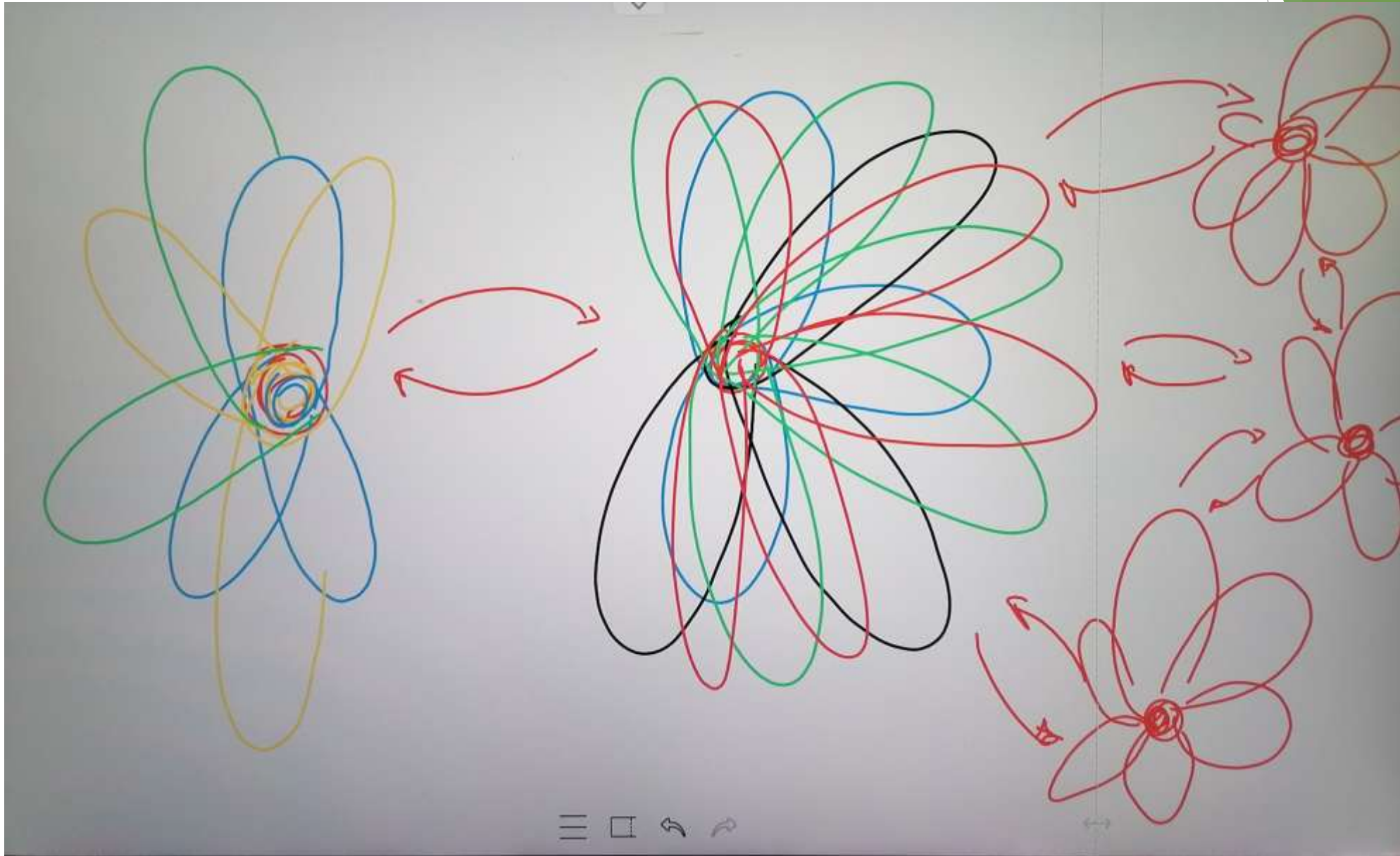
- ▶ Tussen binnenstaanders
- ▶ Tussen binnenstaanders en nauw betrokkenen
 - ▶ Zussen van moeder
- ▶ Tussen gezin en de buitenwereld
 - ▶ Buurvrouw, school, voetbalclub
- ▶ Tussen gezin en hulpverlening
 - ▶ Kwaadheid PZ Ricardo eruit, justitie-assistentie van vader, jeugdrechter
- ▶ Tussen hulpverleners onderling en tussen zorgorganisaties...

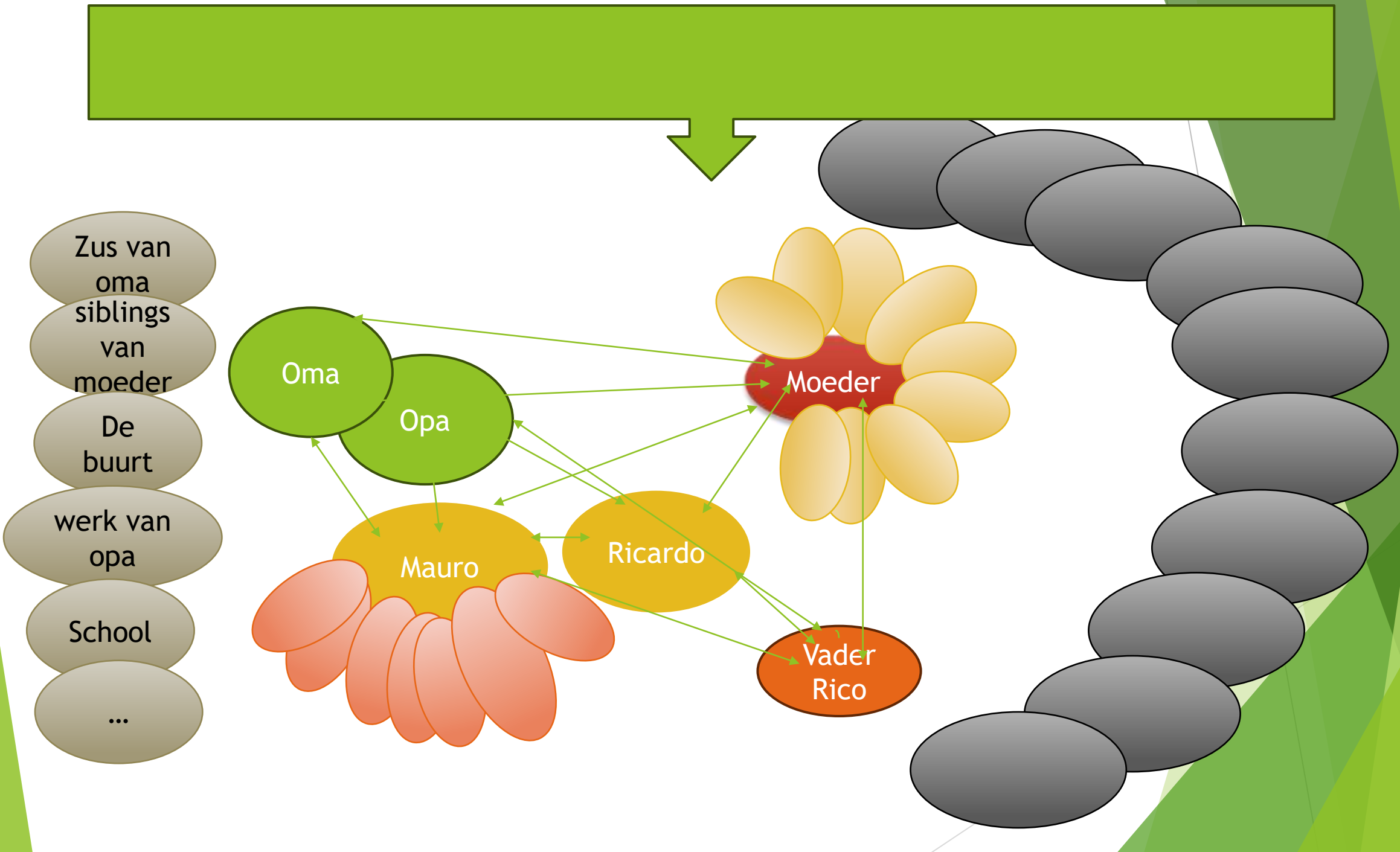
Verwijten, extreem controleren, loslaten, 'opgeven', zich onzichtbaar maken, van het toneel verdwijnen,...

Escalaties, conflicten, breuken

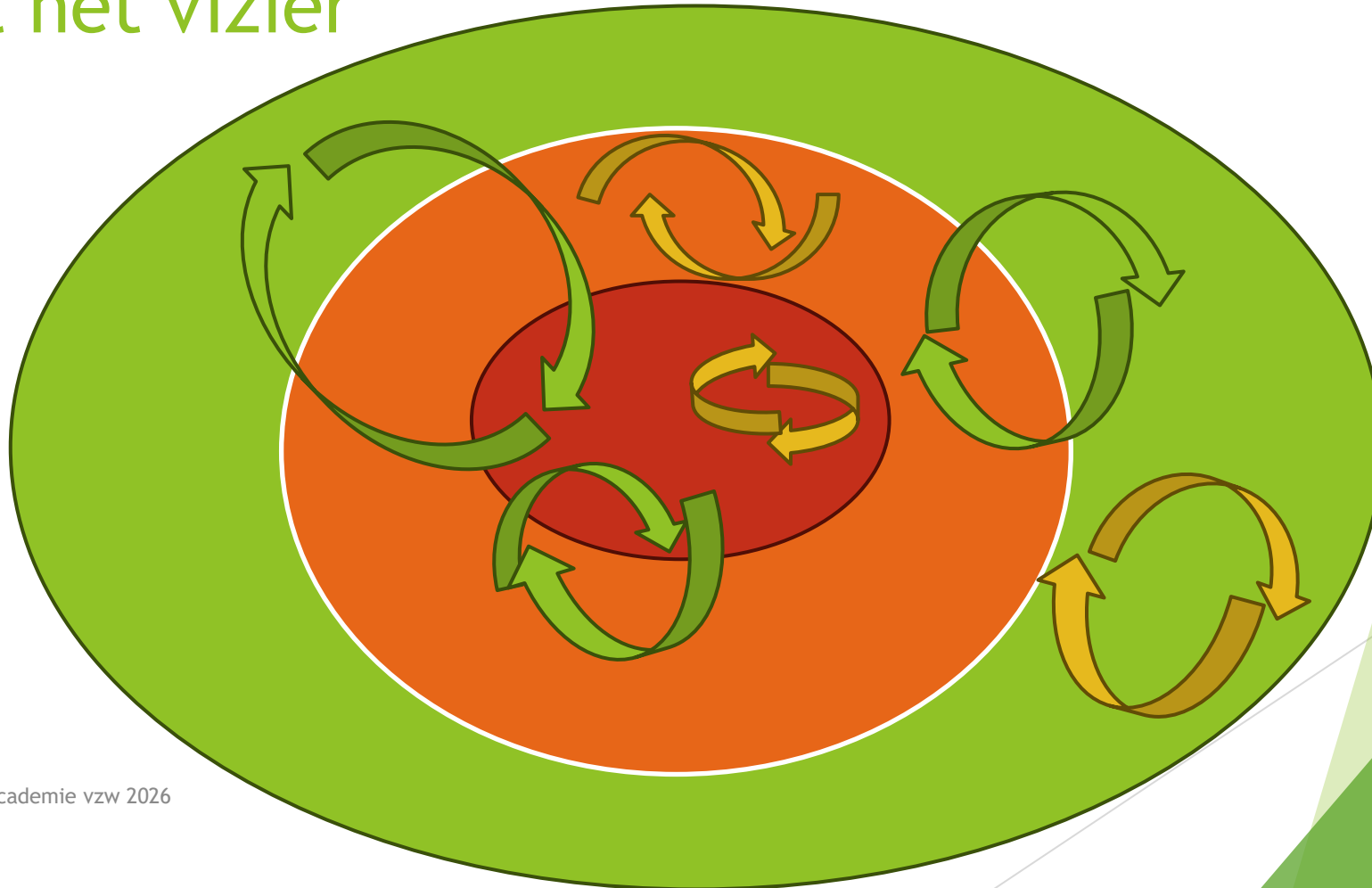
Eilandjes, versnippering en fragmentatie

Vaak parallelprocessen tussen de verschillende systeemniveaus, tussen wat in het gezin gebeurt en tussen gezin en hulpverlening of in teams,...

Het gigantisch samenspel van beïnvloedingen en geraaktheden waarbinnen moeilijkheden ontstaan, worden bestendigd of veranderen raakt uit het vizier

Reducties, polarisaties en valkuilen liggen voortdurend op de loer

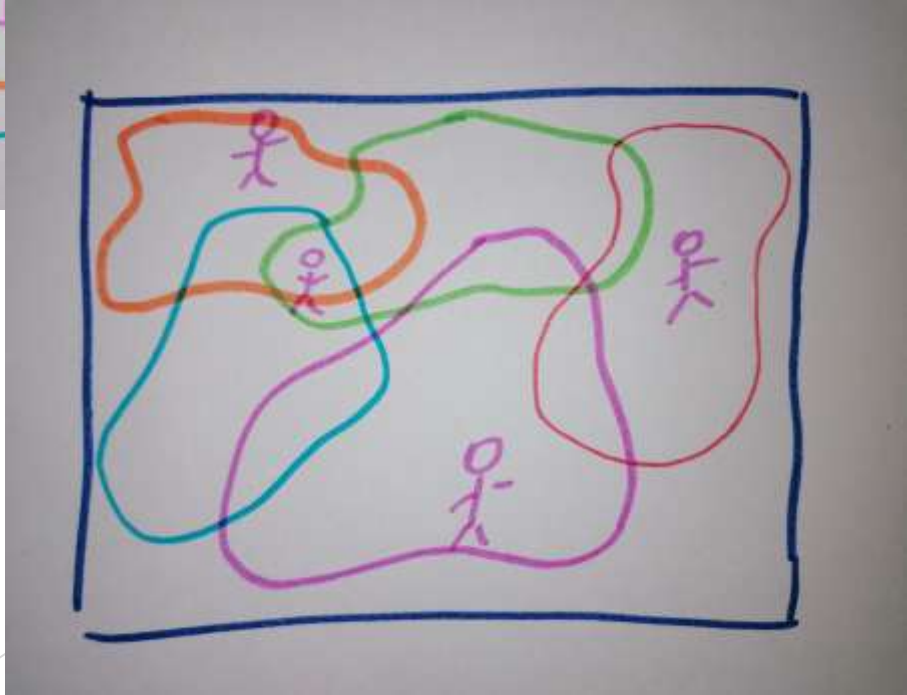
- ▶ Enkelvoudige, lineair-causale verklaringen
 - ▶ Vaak inzoomen op het individu of de communicatie in het gezin en op ‘wat is fout?’
 - ▶ Vaak geïndividualiseerde pathologieverklaringen of ‘enkelvoudige trauma- of hechtingsverklaringen’
- ▶ Vereenvoudigde identiteitsconclusies en een binaire opsplitsing in
 - ▶ De goede en slechte
 - ▶ De juiste en foute
 - ▶ De normale en abnormale
 - ▶ De zieke en gezonde
- ▶ Quick-fix oplossingen, niet afgestemde adviezen of radicale oplossingen met de idee ‘op veilig spelen’ en machtsstrijden

Wat raakt uit het zicht?

- ▶ Kinderen, gezinnen,... hulpverleners, zorgorganisaties... geen eilanden losgekoppeld van relaties en contexten
- ▶ De vele relaties en contexten die meespreken en meespelen
- ▶ Het continue, oneindige samenspel en complexiteiten
- ▶ De ambivalenties, onzekerheid, onvoorspelbaarheid, ...
- ▶ Het harde werken van elkeen om zich staande te houden, de vele responsen en hun verworven binnenstaanderskennis en -vaardigheden,
- ▶ Wat en wie ertoe doet voor hen!

[illegible]

The image shows two drawings on a light-colored background. The top drawing is a large, stylized flower with multiple layers of petals. The petals are outlined in blue, orange, and purple. In the center of the flower is a red circle containing a stick figure family: a male figure on the left, a female figure on the right, and a smaller child figure in the middle. The bottom drawing is a smaller, rectangular frame containing a stick figure walking on a path. The path is drawn with orange and green lines, and the stick figure is purple. The background of the bottom drawing is white.

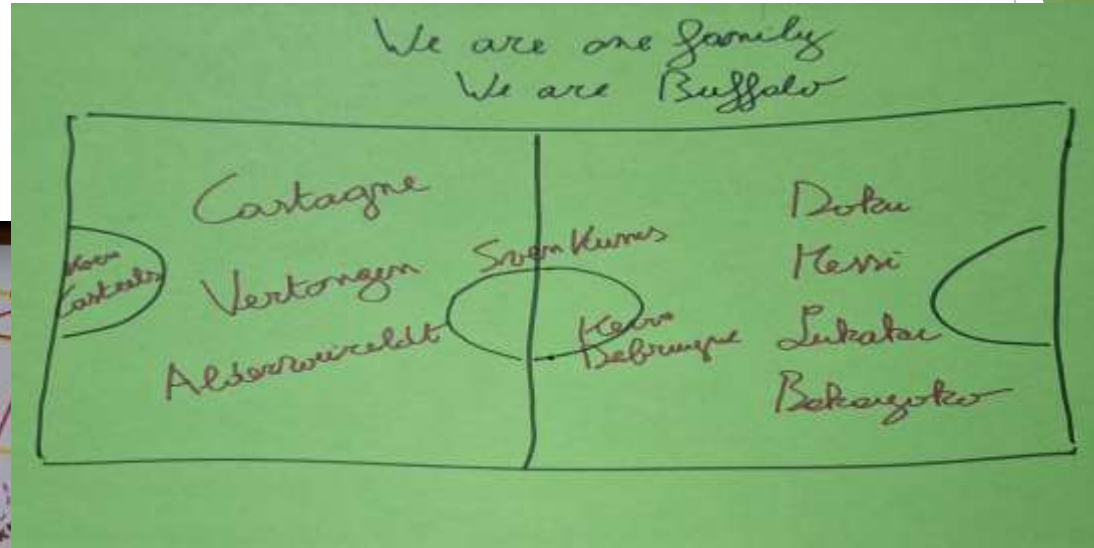
Een team van wederzijdse support en solidariteit (ook voor de hulpverlener)

- ▶ Wanneer we dreigen opgesloten te raken in een dyade... een hulplijn
- ▶ Van bij de start ook het gevoel van agency en ertoe doen bevorderen
- ▶ ‘samen de schouders eronder’
- ▶ Kinderen en gezinnen moeten verder met de mensen uit hun leefwereld...

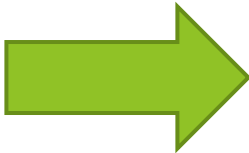
Team of support en solidariteit

- ▶ Kan je mij voorstellen aan een persoon die waarden-vol, betekenisvol was in jouw leven gedurende lastige tijden en dat je graag in jouw 'support team' hebt gedurende onze conversaties? (een kraal)
 - ▶ Kan je mij een volle, veelzijdige beschrijving geven van die persoon,?
 - ▶ Kan je mij een verhaal, een gebeurtenis, ontmoeting vertellen met die persoon?
 - ▶ Kan je mij (denkend aan die persoon) een gedeeld moment vertellen dat je koestert? (een kraal)
 - ▶ ...
- ▶ Wat is het dat je apprecieert in wat die persoon doet, vertelt,... ? Wat heeft die persoon gebracht in je leven? bijgedragen? Wat zegt dit mogelijks over wat belangrijk is in je leven, je relaties? Hoe zou je dit noemen? (een kraal)

- ▶ Heb je enig idee wat deze persoon apprecieert in jouw aanwezigheid? Enig idee wat jij mogelijk bijdraagt in hun leven? (een kraal)
- ▶ Mochten we die persoon op je schouder zetten en we denken na over de worstelingen / frustraties / pijn... dat je ervaarde tijdens deze lastige tijden: wat zou deze persoon in je oor fluisteren? (een kraal)
- ▶ Wat soort steun is dit? Hoe zou je dit noemen?
- ▶

Relationele landschapskaarten van Mauro,
oma en opa maar ook van Tine

Netwerk **kind/ouder/gezin**

Samen net-werken weven

 Netwerk **kind/ouder**

Kunnen de betekenisvolle, vaak onzichtbare
'aanwezige' afwezigen een volwaardige stoel
geven

- Hoe als hulpverlener niet mee in de kolkende rivier?

Vertragen en stevige, veilige grond onder de voeten

Uitgangspunten bij gezinnen met complexe problematiek en traumatische ervaringen

Kinderen, ouders en vaak hun ganse gezin, familie,

Verlies van gevoel van nog actieve participant te zijn in de pijnlijke, traumatische levensgeschiedenissen, het verdere gehele gebeuren, hun relaties, hun leven en de betekenisgeving ervan

- ▶ Verlies 'een gevoel van agency' (persoonlijke, relationele en collectieve agency)
- ▶ Verlies 'een gevoel van belonging
- ▶ Verlies 'een gevoel van coherentie'

Een zich snel uitbreidende olievlek over relaties en levensdomeinen

En uitbreiding bij de vele omstaanders, hulpverleners en zorgorganisaties

Doe niet over wat al zo vaak gebeurde...

- ▶ Hoe niet opgesloten raken in de zuigkracht van reducties en polarisaties?
- ▶ Hoe niet tuimelen in niet-helpende communicatieve spiralen of relationele dansen?
- ▶ Hoe niet reproduceren van traumatische ervaringen of geweldspiralen?

- ▶ Hoe een begin maken en van bij de start
 - ▶ Een gevoel van agency, belonging en coherentie faciliteren

Wat werkt veerkrachtbevorderend?

veerkracht niet als individuele, geïsoleerde eigenschap maar...
een collectief, emergent proces ingebed in relaties en contexten!

- ▶ Een passende responsieve relationele en sociale, culturele wereld
 - ▶ Het toegang hebben tot, kunnen aansluiten en gebruik maken van relationele en sociale steunbronnen die passend zijn in hun leef- en betekeniswereld
 - ▶ Erkenning voor leed, inzet en betrokkenheid...
- ▶ De negatieve (relationele) kettingreacties stoppen
- ▶ constructieve (relationele) kettingreacties bevorderen
 - ▶ Uitwisselingen met erkennend effect
- ▶ Het opdoen van nieuwe (relationele), andersoortige ervaringen
- ▶ Cognitief, affectief verwerken van lastige, pijnlijke ervaringen als relationeel en sociaal proces
 - ▶ De ervaring van het relatief goed door spartelen van voorgaande pijnlijke ervaringen werkt veerkracht bevorderend

We dragen bij aan het welzijn van kinderen, jongeren, hun nauw betrokkenen en hun onderlinge veerkracht, wanneer ...

- ▶ ... ze de situaties en relaties waarin ze zitten enigszins kunnen overschouwen en begrijpen
- ▶ ... ze wederzijds van betekenis kunnen zijn ten opzichte van anderen en de leefwerelden waarop ze elk betrokken zijn
- ▶ ... ze een gevoel van inspraak en keuzes hebben in wat voor hen en hun omgeving steunend en helpend is
- ▶ ... ze voelen dat ze erbij horen en tegelijk ook zichzelf mogen zijn
- ▶ ... ze nog iets mogen vinden van wat ze allemaal 'moeten' denken, voelen en doen
- ▶ ...ze zich gesteund en gesterkt voelen in het (ver)dragen van de lastigheden en dilemma's op hun pad

Wie kan wat doen binnen welke samenwerkingsrelatie, vanop welke positie, vanuit welke rol en binnen welke organisatie en hieraan een betekenisvolle bijdrage leveren en dit in samenwerking met elkaar?

- ▶ Pleegzorg en pleegzorgbegeleidster
- ▶ Jongerentehuis Ricardo, individuele mentor Ricardo, gedragsdeskundige,...
- ▶ School en juf/zorgjuf
- ▶ Voetbal / Voetbalcoach
- ▶ Justitie-assistente / ambulant begeleider verslavingszorg (vader)
- ▶ Zorgvoorziening moeder en Aandachtsverpleging moeder / psychiater moeder /...
- ▶ Jeugdrechter / gezinsvoogd / casemanager
- ▶ Buurtcentrum / buurvrouw / peergroep /...
- ▶ Behandelaar Mauro / grootouders / gezin
- ▶ ...

Vertragen, samen verdragen, ... en een begin maken

- ▶ Om samen enigszins terug zicht krijgen op de relaties en contexten die ertoe doen
- ▶ Een gedeeld begrijpen van de moeilijkheden waar kinderen, jongeren, ouders en hun gezin/familie in terecht gekomen zijn en welke weg we gaan proberen afleggen uit de moeilijkheden
- ▶ Een samenwerking met velen en tussen velen

De kwaliteit van onze samenwerkingsrelatie is de beste voorspeller voor een goede uitkomst

Samenwerken met velen en tussen velen

‘Ik voel mij enigszins gehoord, begrepen en serieus genomen

- ▶ in wat mij bezighoudt
 - ▶ In het werk dat ik al verzet heb (inzet) en wat mij is aangedaan
 - ▶ In hoe ik naar de dingen kijk of over de dingen denk
 - ▶ In wat en wie ertoe doet en waardevol vindt

ik heb de idee dat we onze schouders zetten onder een gedeeld project (doel) waarbij helder is welke weg we hierbij mogelijks gaan afleggen!

Waarbij we van bij de start

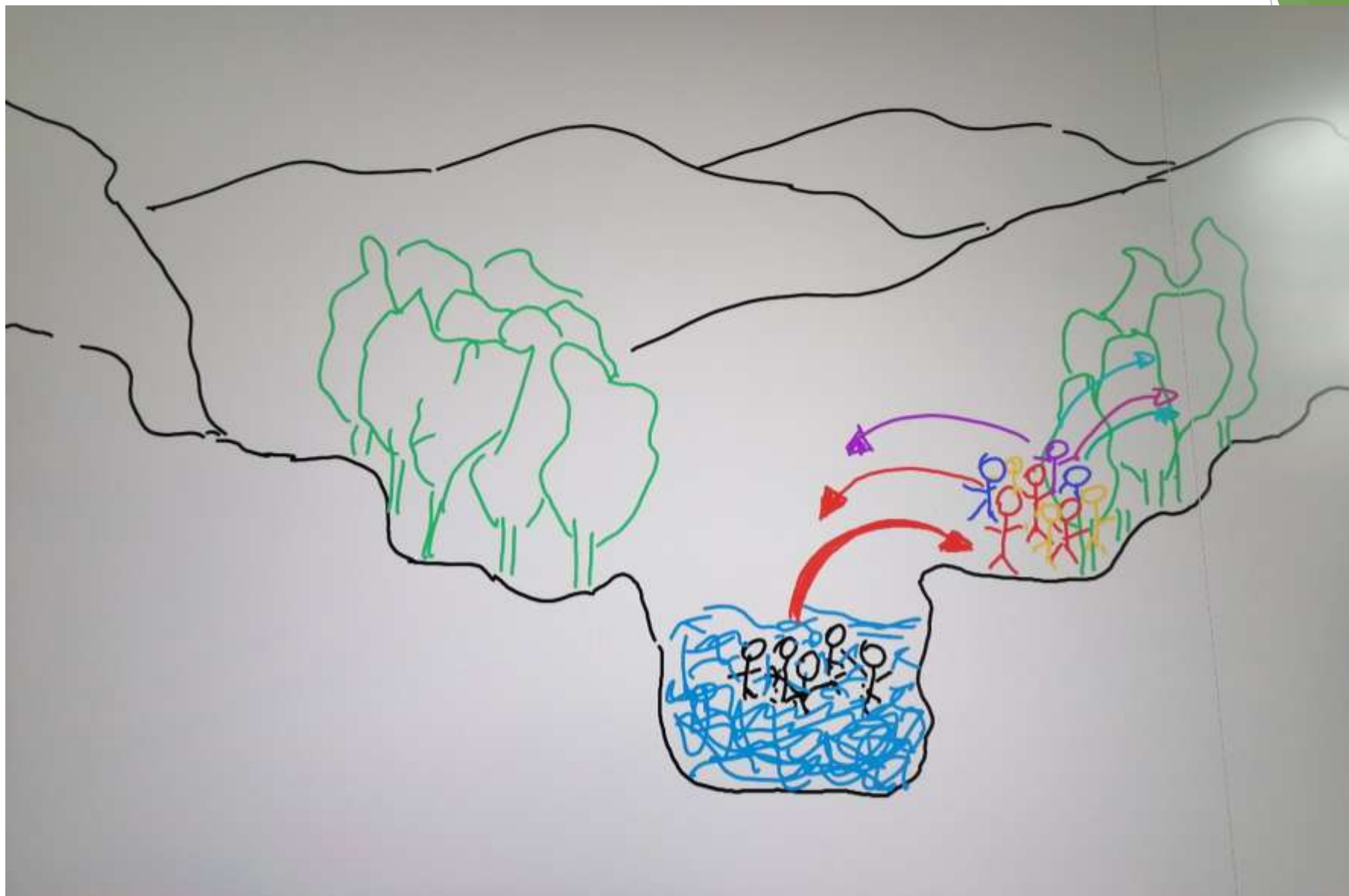
- ▶ Argwaan een volwaardige plek geven,
- ▶ Geen snelle oplossingen, losse beloftes of ‘resultaatsverbintenis’,
- ▶ Speel- en spreekruimte voor samen zoeken, nuanceren en her-ontdekken met alle betrokkenen
- ▶ Inzoomen revisited en blijvend uitzoomen

Het kind, (zorg)ouders en alle betrokkenen van bij de start actieve participanten van het hulpverleningsproces

- ▶ Co-researchers, co-regisseurs,..., een samen lerende gemeenschap,...
- ▶ Een team of wederzijdse support en solidariteit
- ▶ Veilige grond en 'veiligheid doen'
- ▶ Serieuze speelsheid en speelse serieusheid

Samenwerkingsrelatie / vertrouwensrelatie

- ▶ Vertrouwen geen startconditie...
- ▶ we zitten er ook voor iets tussen
- ▶ de moed om zaken 'vast te pakken' - niet de 'hete aardappel doorspelen' - wie het 'best'...

Sabine Vermeire, Interactie-academie vzw, 2026

De ramen en deuren open van bij de start...

Een uitnodiging, een mailtje

- Dag Mauro, Lize (oma), Koen (opa) en Tine (pleegzorgbegeleidster)

Iedereen in hoge nood

- ▶ Kunnen we ons gesprek en ontdekkingstocht herstructureren?
- ▶ Kunnen vertragen en we hen uitnodigen tot een anders soortig spreken en luisteren en hen opnieuw nieuwsgierig maken naar elkaar?
- ▶ Kunnen we samen her-ontdekken dat ze nog ertoe doen voor elkaar?

Het stressmonster

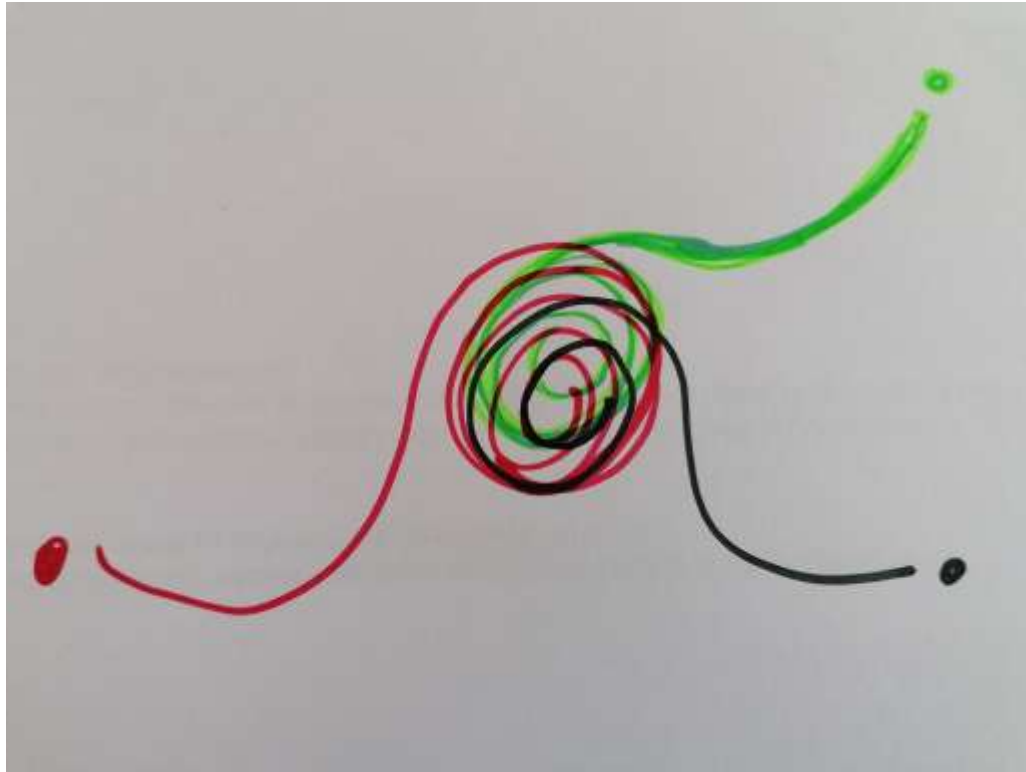

Zijn er dingen
die jij of
jullie graag
gestopt
willen?

Een gezamenlijk onderzoek van de vraagtekens

- ▶ Waar, wanneer, hoe,...
- ▶ Welke soorten? Waarover?
- ▶ Wat is de geschiedenis?
- ▶ Wat is 'goed voedsel'?
- ▶ Wat is de impact en de effecten?
 - ▶ Op jezelf, anderen, jouw relaties,...
- ▶ Hoe heb je je staande proberen houden?
- ▶ Wat zou je er graag mee doen?
- ▶ Wat zegt dit over wat je belangrijk vindt?

De vele
vraagtekens
raken
verstrengeld...

Kunnen we hun harde werken en responsen zichtbaar maken in relatie tot de moeilijkheden en pijnlijke gebeurtenissen?

- ▶ Zowel het lijden als de oneindig vele responsen zijn acties van verzet en verbinding
- ▶ Meersporig en gelaagd luisteren naar het impliciet aanwezige in de verhalen

Breien en Minecraft als tegengif voor stress

De verschillende uitingsvormen van stress en responsen op pijnlijke gebeurtenissen raken elkaar

- ▶ Een scala of beter een wirwar aan inzetswegen, hanteringswegen, beveiligingswegen, oplossingswegen,...
 - ▶ Deze verschillende responsen raken elkaar
 - ▶ Zorgen voor misverstanden
 - ▶ Zowel wederzijdse benadeling als steun
 - ▶ Elkeen vaak hard aan het werk vanuit een verschillende rol, positie en vooral verschillend belang voor ogen!
- ▶ Vele ogen kijken mee en bepalen mee wat goede/ juiste 'antwoorden' en 'hanteringswegen' zijn...
- ▶ Opgelet met te snelle of niet afgestemde 'psycho-educatie'

Op zoek naar een benoeming die passend is om het lastige/problematische gedrag, de overspoelende emoties, lichaamsreacties, klemzettende gedachten, relationeel gedoe op de onderzoekstafel te kunnen leggen

- ▶ Kind als actieve participant en een benoeming die aansluit bij hun ervaring
- ▶ Samen (emotie)taal zoeken, reflecteren, en in dialoog gaan over wat hen bezig houdt en wat de moeilijkheden betekenen, werkt verbindend en bevordert het gevoel van persoonlijke en relationele agency
- ▶ Nieuwe perspectieven en sporen kunnen zich openen zowel bij het kind als bij de betrokkenen

‘de pijn van het missen’

Men kan terug ‘support’ leveren aan elkaar, een bijdrage in elkaars leven.

Wat vertelt het lichaam, de overweldigende emoties, het lastige gedrag...

Ook bij ons als hulpverlener of zorgorganisatie...

Het belang van een tweesporenbeleid

- ▶ Terug een gevoel van invloed, grip,...
- ▶ Een rijkere, gelaagde, meersporige wijze van begrijpen in een netwerk van relaties en contexten

Hoe willen jullie zich verhouden tot de vraagtekens en stress?

Sabine Vermeire, Interactie-academie, 2026

1, 2, 3,... of
meer kralen
tussen een
oneindige
slinger van
kralen

Kraal 1 : het leed, de pijn, het gemis,...

Kraal 2 : de responsen, de vele kleine en grote acties van verzet en verbinding,... , de verworven kennis en vaardigheden doorheen het leven en hun wijsheid

Kraal 3 : een team of support en solidariteit en veerkrachtbronnen

Website 'Cityjewel', een levend document en archief voor en met overlevers...

- ▶ <https://cityjewel.org/nl/juweel/>
- ▶ 'je bent niet alleen'
- ▶ Elkeen kan een bijdrage leveren
- ▶ Elkeen kan verschil maken

Zin in meer?

Interactie-Academie

- ▶ www.interactie-academie.be
 - ▶ Workshops, cursussen, opleidingen (zowel in Antwerpen, online als incompany)
- ▶ Traumasensitief werken in Utrecht
 - ▶ <https://opleidingen.interactie-academie.be/cursusjabloon-met-accreditering-2/traumasensitief-werken-met-kinderen-jongeren-en-hun-netwerken-utrecht>
- ▶ Sabine.Vermeire@iaac.eu

Lezing INT website / on youtube

<https://www.youtube.com/watch?v=S-EgBNofpu0>

Lezing op het online multi-media platform of Dulwich Center (IJNTCW 2023,1)

<https://dulwichcentre.com.au/unravelling-trauma-co-creating-relief-and-weaving-resilience-playful-collaborations-with-children-families-and-networks-by-sabine-vermeire/>

